

Flugten fra Fængselsbyen

Af Erika Skov

Luften emmede af håb, da omkring 300 migranter og asylansøgere marcherede gennem Tapachulas gader. Mange med blot en pose i hånden. Andre med rygsæk, kuffert eller klapvogne med småbørn. Enkelte mødre holdt deres få måneder gamle spædbørn i armene. Jeg gik bagerst i flokken, mens jeg koncentrerede mig om at suge alle indtryk til mig. I over to år havde jeg læst rapporter, artikler og set billeder og videoer af de såkaldte migrantkaravaner, som større grupper migranter, der rejser samlet gennem Mellemamerika, bliver omtalt som. Så det tog mig noget tid at fatte, at jeg rent faktisk gik midt i en – og kun få dage efter at jeg var landet i den sydmexicanske by.

Børn og voksne fra Haiti stak nysgerrigt hovedet ud ad dørene og vinduerne i deres overfyldte værelser for at se den forbipasserende menneskemasse. Mon de fortrød, at de ikke var taget med? Eller havde de stadig penge fra en opsparing at løbe på, eller en tante i USA, der kunne sende dem lidt penge? Havde et familiemedlem fundet en af de yderst sjældne muligheder for at arbejde som migrant uden arbejdsvisum? Eller kunne de holde det ud, fordi de stadig håbede på, at migrationsautoriteter i Tapachula snart ville give dem visum, så de fredeligt kunne rejse videre gennem Mexico? Eller holdt angsten for, hvad der kunne vente dem ved at rejse i en migrantkaravane, dem tilbage? Det er forståeligt, tænkte jeg. Tre migrantkaravaner var trods alt brutalt slået ned af migrationspolitiet og specialstyrken, *La Guardia Nacional* (Nationalgarden), i selvsamme uge.

Lige inden migrantkaravanen tog afsted, havde en ung mand kastet sig ned på knæ, åbnet sine arme og vendt sit sammenbidte ansigt mod himlen i en bøn til Gud om at beskytte børn og voksne mod migrationspolitiet og Nationalgarden. En knude strammede sig om min hals og vædede mine øjne. Der var noget ved bønnens eksplicitering af uretfærdigheden og mandens underkastelse til Gud, der rørte mig og begyndte at vække en forståelse for det svære valg, disse mennesker havde taget: at tage ud på en færd uden meget andet end det tøj, de havde på – mange med deres små børn – velvidende at de dermed gjorde sig selv og deres familie sårbare for de mexicanske autoriteters vold.

Foto af forfatteren.

“Migrantens bøn til Gud, jubelråbet, da vi træder ud af byen, og de mange historier om det umulige liv i Tapachula gjorde det klart for mig, at for hvert skridt, vi tog i migrantkaravanen, handlede det mindre om at komme et skridt tættere på USA og mere om at komme et skridt længere væk fra Fængselsbyen Tapachula.

Øjeblikket efter bønnen satte den store gruppe af haitianere, cubanere, honduraner og andre latinamerikanere hujende i gang i raskt tempo, og jeg lod mig rive med af strømmen. Lidt senere faldt jeg i snak med Tania fra Nicaragua, en lav og rund, lattermild kvinde. Hun var flygtet med sin mand og to børn på grund af trusler fra det nicaraguanske regeringspoliti. Det eneste, de søgte efter nu, sagde hun, var fred og et arbejde til at forsørge sig selv – lige meget, hvor det var. De havde ventet i flere måneder i Tapachula på at starte deres asylansøgningsproces og boede gratis hos en ældre kvinde, fordi de ikke havde penge

til at leje. Dagen inden migrantkaravanen tog afsted, havde de fået at vide af kvinden, at de ikke kunne bo der længere. Så i sidste øjeblik havde de besluttet at tage med migrantkaravanen frem for at bo på gaden.

Lignende historier fra migranterne begyndte at danne et billede for mig af, hvad jeg havde hørt pro-migrantaktivister kalde Fængselsbyen Tapachula (*La Ciudad Carcel de Tapachula*). Mens vi gik på landevejens varme asfalt under den bagende sol, hørte jeg folks historier om, hvorfor de var taget med migrantkaravanen; historier om manglen på penge, arbejde, hjælp og information i Tapachula, hvilket gjorde den

ofte seks til tolv måneder lange ventetid med asylprocessen ubærlig. For at forlade byen uden autoriseret rejsetilladelse kunne migranter enten gå skjult væk fra hovedvejen og lægge deres skæbne i hænderne på kriminelle bander, der lever af at røve migranternes penge og værdigenstande eller kidnappe dem for at bede deres familier om løsepenge. Eller også kunne migranter betale 2.000 USD (knap 13.000 DKK) for at blive smuglet gennem Mexico, hvilket ikke var økonomisk muligt for de migranter, jeg talte med.

Idet vi trådte ud på motorvejen og lagde Tapachula bag os, brød migranterne ud i et

fælles brøl: “*Si se puede! Si se puede!*” – “Ja, vi kan! Ja vi kan!”. Sent på eftermiddagen tog jeg tilbage for at overnatte i mit hjem i Tapachula og vågnede op til nyheden, som jeg med gru havde forventet: officerer fra Mexicos migrationspoliti og Nationalgarden havde overrasket migrantkaravanen inden solopgang, splittet den ad og taget dem, de kunne – primært kvinder og familier med børn – med tilbage til Tapachula.

Et par dage efter faldt jeg over en artikel om migrantkaravanen fra det mexicanske nyhedsmedie, *La Jornada*, med overskriften: “*Ny karavane forlader Tapachula med kurs mod USA*”. Min oplevelse i migrant-

karavanen gav mig dog et helt andet indtryk af, hvad der var på spil. Mens nogle migranter, jeg talte med i migrantkaravanen, var fast besluttet på at tage til USA, var andre – såsom Tania – tilfredse med at slå sig ned i Mexico, hvis de kunne finde arbejde og sikkerhed i landet. Migrantens bøn til Gud, jubelråbet, da vi træder ud af byen, og de mange historier om det umulige liv i Tapachula gjorde det klart for mig, at for hvert skridt, vi tog i migrantkaravanen, handlede det mindre om at komme et skridt tættere på USA og mere om at komme et skridt længere væk fra Fængselsbyen Tapachula.

Den historiske migration gennem Mexico til USA og det politiske forhold mellem USA og Latinamerika er en vigtig kontekst for at forstå det politiske landskab, som migrantkaravaner bevæger sig i. Men på lokalt plan ændrer migrationspolitikker sig konstant i Sydamerika, og det samme gør migranter og pro-migrantaktivisters respons. Et generaliserende medie billede af migrantkaravaner som del af en endtydig migrations-

strøm mod USA fanger ikke det skiftende grundlag for, hvorfor migranter vælger at migrere i migrantkaravaner. Ved at bryde fænomenet, migrantkaravaner, ned til én partikulær etnografisk situation – en dag med en migrantkaravane eller et særligt etnografisk øjeblik – kan flere nuancer af det levede liv fanges gennem de mellem menneskelige øjeblikke, den kropslige indlevelse og de partikulære historier fra de mennesker, som vi deler en aktivitet eller social situation med. Som Manchesterskolen er kendt for med sin *situationsanalyse*, kan en etnografisk opmærksomhed på kritiske momenter og beskrivelsen af disse være udgangspunktet for en analyse af, hvordan strukturelle, politiske ændringer opleves og leves på lokalt plan. For eksempel at øget migrationskontrol og bureaukratisering af asylsystemet i Sydamerika er med til at skabe omstændigheder, hvor migrantkaravaner ikke længere opstår med et fælles formål om at nå til USA, men fordi migrantkaravaner for nogle migranter virker som det eneste alternativ til den tvungne immobilitet i Tapachula.

Erika Skov er ph.d.-studerende på Institut for Antropologi, Københavns Universitet. Hendes ph.d.-projekt omhandler lokale reaktioner og aktivisme omkring migrantkaravaner gennem Mexico og er baseret på i alt 7 måneders feltarbejde ved Mexicos syd- og nordgrænse. I 2017 udførte hun sit første feltarbejde i Mexico blandt et kvindekollektiv, der hjælper forbigående migranter.